

Produkcia zvukových nahrávok a podcastov ako nástroj rozvoja komunikačných zručností v cudzom jazyku

Production of audio recordings and podcasts as a tool for developing communication skills in a foreign language

Ivana Zolcerová

Abstrakt: Nútený prechod na dištančné vzdelávanie motivuje aj učiteľov jazykov využiť dovtedy nepoužívané nástroje. A tak i vlastné zvukové nahrávky a podcasty študentov získavajú čestné miesto vo vyučovacom procese. Hlavným cieľom tohto článku je predstaviť tvorbu zvukových nahrávok a podcastov ako zaujímavú a účinnú metódu nadobudnutia cudzieho jazyka. Predložená štúdia ukazuje, že využitím tejto metódy prinesie učiteľ do svojej výučby viaceré princípy charakterizujúce efektívne osvojovanie si cudzieho jazyka. Štúdia sa zameriava na zvukové nahrávky a podcasty a rozvoj produktívnych zručností, zatiaľ čo súvisiaci rozvoj reprodukčných zručností študentov spomenie len okrajovo. V poslednej časti prináša tipy, ako zvukové nahrávky a podcasty využiť vo všeobecne a odborne zameranom jazykovom vyučovaní (nielen) na fakultách s humanitným zameraním.

Kľúčové slová: audio(vizuálna) nahrávka, podcast, jazyková výučba, jazyková výučba na vysokej škole, nové médiá

Abstract: The sudden change to distance learning motivates language teachers to use before untried tools. Students' own audio recordings and podcasts are gaining a new place in the teaching process. The main aim of this article is to introduce the creation of audio recordings and podcasts as an interesting and effective method of foreign language acquisition. The presented study shows that by using this method, the teacher will bring into his/her teaching several principles characterizing effective foreign language acquisition. The study focuses on audio recordings and podcasts and the development of productive skills, while the related development of students' reproductive skills is mentioned only in passing. In the last section, it provides tips on how to use audio recordings and podcasts in general and specialized language teaching (not only) on faculties of arts.

Key words: audio(visual) recording, podcast, language teaching, language teaching at university, new media

1 Úvod

Pandemická situácia, ktorá ovláda životy pedagógov i študentov už viac ako dva roky, výrazne ovplyvnila vyučovanie na všetkých stupňoch škôl, vo všetkých vyučovaných predmetoch. Z večera do rána (takmer doslova) sa študenti i učители zobudili do nového sveta – do sveta izolácie, kde zostávajú jediným spojením

s vonkajškom digitálne technológie. Kým pred marcom 2020 boli digitálne technológie dôležité pri získavaní aktuálnych materiálov pre výučbu, po tomto mesiaci sa stali jediným spôsobom realizácie vyučovania. Osvedčené aktivity, vynikajúco fungujúce pri prezenčnej výučbe, sa viac nedali použiť. Učitelia, ktorí chceli pokračovať vo vyučovacom procese a neuspokojili sa len s frontálnym vyučovaním, začali hľadať nové aplikácie využiteľné v online výučbe. Digitálne technológie sa stali každodenným pracovným nástrojom. Vytváranie audionahrávok a podcastov študentami samotnými je jednou z mnohých odpovedí na otázku, ako efektívne využiť informačno-komunikačné technológie vo výučbe (nielen) cudzích jazykov.

Cieľom predloženej štúdie je predstaviť výhody a možnosti nahrávania audionahrávok a tvorby podcastov v jazykovom vzdelávaní. Ťažkosti a nevýhody danej metódy spojíme s ich možným odstránením alebo aspoň eliminovaním. V úvode predloženej štúdie vysvetľujeme, aké výhody prináša práca s podcastami do výučby jazykov, definujeme podcast a uvedieme, prečo v texte rozlišujeme medzi audionahrávkou a podcastom. Následne ukážeme, že nahrávky a podcasty zhotovené študentami spĺňajú aj princípy kladené na efektívne vyučovanie cudzích jazykov v dvadsiatom prvom storočí. Na záver predložíme pár praktických tipov z oblasti výučby všeobecného i odborného jazyka, ako sa nahrávky dajú použiť v praxi, prípadne ako prekonať problémy pri ich zhotovovaní a vyhodnocovaní. Dúfame, že predložená štúdia inšpiruje aj ostatných učiteľov jazykov a dá im pár tipov, ako zaradiť zhotovenie audionahrávok do vyučovacieho procesu.

2 Podcasty a audionahrávky a ich (ne-)odhalený potenciál v jazykovej výučbe

Podľa Ramirezovej (2011, s. 40) pripravujú nové médiá vo výučbe cudzích jazykov študentov na „požiadavky dnešnej doby, ako napríklad rozvoj komunikačných zručností a rozvoj takých schopností ako riešenie problémov, tímová práca a kritické myslenie.“ Médiá taktiež „podporujú interkultúrnu komunikáciu, osvojenie pragmatickolingvistických a sociolingvistických štruktúr, schopnosť konať v cieľovom jazyku.“ Na jednej strane ovplyvňujú nové médiá obsahy výučby (napr. zaradenie písania formálneho a neformálneho emailu alebo jazykové prostriedky vhodné pri small talku na začiatku videohovoru so zahraničnými partnermi a mnohé iné), na druhej strane prinášajú nové médiá doteraz nepoznané formy výučby (blended learning). Akú rolu zohrajú médiá vo vyučovacom procese, závisí od vyučujúceho a taktiež kurikula, ktoré musí učiteľ naplniť.

Podcasty nás sprevádzajú takmer na každom kroku. Zaužívaný termín podcast sa skladá z dvoch slov: *broadcast*, čiže rozhlas alebo vysielanie a *iPod* ako úspešný MP3 prehrávač od firmy Apple. Podcast nie je limitovaný témami, ktoré prináša, práve naopak, podcasty vznikajú na akúkoľvek tému (móda, aktuálne správy, varenie, starostlivosť o domácich miláčikov, psychické zdravie, koučing, zdravý životný

štýl, historické udalosti a mnohé iné). Limitom nie je ani dĺžka trvania či tvorca podcastu (podcasty vznikajú pod záštitou novín, časopisov ale i rozhlasových staníc, no nič výnimočné nie je ani iniciatíva jednotlivca). Podcasty definuje ich online dostupnosť a sériovosť. Znamená to, že podcast musí byť voľne dostupný v online svete a vychádzať pravidelne, nie jednorazovo (Dzechis, 2018).

Podcasty ako zástupcovia nových médií, pripravujú študentov aj v domácom prostredí na budúcu reálnu komunikáciu v cieľovom jazyku. Už existujúce podcasty sa môžu využiť vo vyučovacom procese ako input, ale i output pre najrozmanitejšie témy. V podcaste získajú študenti a žiaci autentický materiál, ktorý prináša aktuálne témy a rôzne variety cieľovej reči (Ramirezová, 2011). Zároveň môžu študenti vytvoriť podcast ako výsledok domácej prípravy, pri čom sa obsahovo opäť vrátia k poslednej hodine a zhrnú jej obsah alebo ako prípravu na nasledujúcu hodinu (McMinn, 2008). Takto zadaná úloha sa hodí pre akýkoľvek predmet, nie len pre cudzie jazyky.

McMinn (2008, s.2) rozlišuje štyri typy podcastov z hľadiska výučby angličtiny ako cudzieho jazyka, no jeho rozdelenie platí aj pre výučbu iných jazykov ako cudzích jazykov:

- a) podcasty pripravené pre publikum, ktoré hovorí danou cudzou rečou plynule,
- b) podcasty pripravené pre publikum, ktorý nadobúda danú reč ako cudzí jazyk,
- c) podcasty pripravujúce na zvládnutie skúšky z daného cudzieho jazyka
- d) podcasty, ktoré pripravia študenti sami.

Posledná skupina podcastov, podcasty pripravené študentami, dokáže svojho tvorca pripraviť na reálnu komunikáciu. Práve pre nácvik bežnej konverzácie nezostáva na vyučovacích hodinách veľa času, preto podcasty môžu aspoň do istej miery suplovať prípravu na reálnu komunikáciu. Ako ukazuje Ramirezová (2011), tvorba podcastov, najmä ak je zadaná ako projekt a skupinová práca, má vplyv na vytvorenie a prehĺbenie sociálnych kontaktov, zvýšenie motivácie a podporu komunikatívnej kompetencie. Schopnosť učiacich sa konať a komunikovať v cieľovej reči nájdeme zakotvený v Európskom referenčnom rámci pre jazyky, ktorý zjednocuje kompetencie študentov podľa jednotlivých úrovní. Keď si Európsky referenčný rámec pre jazyky bližšie preštudujeme, zistíme, že sa zameriava na konanie, ktorého je študent na istej úrovni schopný, nie na ovládanie gramatiky či slovnú zásobu. Dôvodom činnostne zameraného prístupu v Spoločnom európskom rámci pre jazyky je, že „pokladá používateľov jazyka a učiacich sa jazyk hlavne za „spoločenských aktérov“, t. j. takých členov spoločnosti, ktorí majú svoje úlohy (nie výhradne jazykové), a tie majú plniť za daných okolností v konkrétnom prostredí a vykonávaním konkrétnej činnosti.“ (Council for Cultural Co-operation. Education Committee Modern Languages Division (2017). Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky, s. 13) To potvrdzujú aj opisy konkrétnych jazykových úrovní.

Za všetky jazykové úrovne vyberáme časť opisu úrovne B1: „[Učiaci sa] sa dokáže zorientovať vo väčšine situácií, ktoré môžu nastať počas cestovania v oblasti, kde sa hovorí týmto jazykom. Dokáže vytvoriť jednoduchý súvislý text na témy, ktoré sú mu známe alebo o ktoré sa osobne zaujíma.“ (Council for Cultural Co-operation. Education Committee Modern Languages Division, 2017, s. 28).

Ako vidíme už z definície podcastu, pre učiteľa cudzieho jazyka je náročné vytvárať so študentami podcasty v pravom slova zmysle, zachovať ich dostupnosť v online svete a zabezpečiť viaceré pokračovania. Ako upozorňujú Dorok a Fromm (2009), problémom môžu byť aj autorské práva na hudbu alebo iné zvuky použité v podcaste. Zvukové nahrávky študentov, bez nutnosti ich zverejňovania mimo uzavretej vyučovacej skupiny, však môžu kopírovať vzor úspešných, verejne dostupných podcastov, a priniesť benefity do výučby cudzích jazykov. Použitie termínu audionahrávka, prípadne audiovizuálna nahrávka nám umožní vyvarovať sa predpokladu, že pre dosiahnutie didaktických cieľov je nutné zachovať presný formát podcastu.

Aké benefity prinášajú vlastné audionahrávky študentov do výučby cudzieho jazyka? Odpoveď na túto otázku načrtneme v ďalšej podkapitole, kde po krátkom prehľade teórií využívaných pri výučbe cudzích jazykov upriamime pozornosť na didakticko-metodické princípy, ktoré splňajú aj audionahrávky.

3 Didakticko-metodologické princípy výučby cudzích jazykov a tvorba vlastných nahrávok

Didaktika výučby cudzích jazykov sa od svojho vzniku orientovala na kompetencie, ktoré boli v danej historickej epoche relevantné. Jednou z najstarších teórií, ako učiť cudziu reč, je bezpochyby prekladacia a gramatická metóda, využívaná pri štúdiu klasických jazykov (starogréčtina, latinčina). Huneke a Steinig uvádzajú, že „schopnosť komunikovať cudzím jazykom v každodenných situáciách nebolo vlastne cieľom danej metódy“ (Huneke & Steinig, 2010, s. 188). Jazyk sprostredkoval prístup k vyspelej literárnej kultúre a preklad literárnych textov bol „kľúčovou kompetenciou výučby cudzích jazykov“ (Huneke & Steinig, 2010, s. 188). Ďalším z dôležitých cieľov bolo oboznámenie sa s gramatikou cieľového jazyka. Práve gramatika slúžila na rozvoj abstrahujúceho a systematizujúceho myslenia, ktorý bol tiež žiadaný (Huneke & Steinig, 2010).

V dvadsiatom storočí dochádza pod vplyvom spoločenských zmien, vývojom technológií a zmene motivácie učenia sa cudzích jazykov k vzdialeniu sa od gramaticko-prekladovej metódy. Audiolingválna a audiovizuálna metóda, obe vychádzajúce z behavioristickej teórie učenia, pripravovali učiacich sa najmä na konanie v cieľovom jazyku v každodenných situáciách (Huneke & Steinig, 2010). Dnes už nehovoríme o jednej metóde, ale o princípoch výučby, „smerniciach, vy-

plývajúcich z predstavy o dobrom vyučovaní“ (Funk a kol, 2014, s. 17). Podľa kolektívu autorov materiálov k výučbe nemčiny ako cudzieho jazyka *Ako učiť nemčinu: Úlohy, cvičenia, interakcie* (Funk a kol., 2014) tvoria tieto princípy teoretickú bázu, na základe ktorej môžu učitelia hovoriť o vyučovaní bez toho, aby sa opierali len o príklady dobrej praxe. Spoznanie princípov na teoretickej úrovni má dôsledky aj do praxe, kedy sa učitelia na základe princípov rozhodnú o priebehu výučby, zaradení či vynechaní cvičenia alebo úlohy do vyučovacej jednotky. V týchto princípoch sa odrážajú a zúročujú aj prístupy obľúbené v minulosti, keďže niektoré ich formulované zásady sú rovnako platné aj dnes.

V metodologicko-didaktických princípoch dominuje orientácia na študenta, jeho záujmy, jeho motiváciu učiť sa cudzí jazyk, ďalej na predtým nadobudnuté vedomosti, na kontext vedomostí získaných aj v iných oblastiach výučby, na úlohy kopírujúce reálny život mimo vyučovania, zamerané na konanie, nie na vymenovanie vedomostí. V neposlednom rade je počas výučby dôležitý i úspech, ktorý študenti zažívajú, lebo úspech motivuje a vedie k ďalším výkonom, a vzájomné interakcie medzi študentami, ktoré zvyšujú príležitosť študentov dostať sa k slovu a aj konať v cudzom jazyku. Pokiaľ študent spracováva témy blízke jeho každodennému životu a záujmom a dostane možnosť aktívne zasiahnuť do vyučovacieho procesu a priniesť obsahy blízke jeho svetu, rastie jeho vnútorná motivácia do štúdia cudzieho jazyka (Funk, 2014). Vnútorná motivácia, na rozdiel od vonkajšej, je dlhodobejšia, vďaka nej študenti ľahšie prekonajú ťažkosti vo výučbe cudzieho jazyka a vedie k lepším výsledkom (Huneke & Steinig, 2010). Pri vnútornej motivácii sú študenti nezávislí od vonkajšieho hodnotenia, sú si vedomí, že to čo dosiahnu, dosiahnu pre nich samotných, nie pre vonkajšie inštanície ako rodičia, učitelia alebo lepšia známka na vysvedčení.

Počet metodicko-vyučovacích princípov nie je konečný a ako uvádza Rainer E. Wicke (2017), dal by sa rozšíriť o ďalšie princípy, ktoré i on sám podrobnejšie spracováva (napr. plánovanie vyučovacieho procesu spolu so študentami, zmeny sociálnych foriem vo výučbe, integrácia „tradičných“ vyučovacích a učiacich sa procesov, nie ich diskriminácia, hry patria k procesu učenia sa a i.).

Nahrávky, prípadne nahrávky vo forme podcastov pre vyššie jazykové úrovne, podporujú tieto didakticko-metodické princípy (spracované podľa Funka & kol., 2014):

- a) úspech – študenti získajú s uskutočnenou nahrávkou aj dôkaz, že sú schopní o danej téme rozprávať, prípadne, že dokážu reagovať v modelovej situácii.
- b) kompetencia, schopnosti – vyučovanie má u študenta budovať schopnosti zvládnuť každodenné situácie v cieľovom jazyku (nákup, zakladanie účtu v banke, zapísanie sa na štúdium v rámci Erasmus pobytu).
- c) jednanie – študent je schopný aktívne konať v cudzej reči.

Nahrávkami si študenti cvičia monológy, prípadne dialógy použiteľné v danej situácii. Oproti rolovým hrám (role play) majú nahrávky tú výhodu, že sa k nim môžu študenti sami vrátiť a prípadne analyzovať chyby, ku ktorým došlo. V bezpečnom prostredí sa študenti chystajú na jednanie v cieľovom jazyku, vytvárajú a osvojujú si možnosti reakcií v daných situáciách.

- d) úlohy – úlohy sú komplexnými zadaniami, na ktoré predtým pripravujú cvičenia. Úlohy kopírujú reálny život a pripravujú študenta na jednanie v cudzej reči v reálnom živote (napr. roleplay na rôzne témy: pracovné interview, opis cesty z prístavu do centra mesta a mnohé iné, ale i napísanie žiadosti do zamestnania, životopisu, blogu a podobne). Nahrávky, prípadne podcasty sú svojou komplexnosťou predurčené na to, byť zadané na záver istého tematického celku, aby pri nich študenti využili všetky získané vedomosti.
- e) interakcie – študenti získavajú vedomosti v skupine s ostatnými, v interakciách s ostatnými zo skupiny, čo im umožňuje učiť sa spolu, ale i učiť sa od ostatných.
Nahrávky a podcasty môžu byť zadané ako individuálne, ale i skupinové úlohy, čím učiteľ vytvorí priestor pre obohacovanie študentov navzájom.
- f) kontext – jednotlivé vedomosti sa dávajú do súvislosti s predchádzajúcimi vedomosťami študentov.
Vo vyšších jazykových úrovniach, pri zadaniach kopírujúcich podcastovú prax, využívajú študenti celú škálu nadobudnutých vedomostí, ale i zručností (ako napr. argumentácia, citovanie, parafrázovanie zdrojov, nadobudnuté vedomosti z iných predmetov a iné).
- g) zosobnenie – input vo vyučovaní korešponduje so záujmami a problémami študentov, vzbudí ich pozornosť a študenti si ho osvoja jednoduchšie.
Ak je zadaná úloha pre vytvorenie audionahrávky či podcastu naformulovaná dostatočne všeobecne, môžu si študenti nájsť vlastný spôsob, ako ju zrealizovať a zároveň splniť úlohu.
- h) aktívny prístup študenta – učiteľ študentom dovolí niesť zodpovednosť za vyučujúci proces, umožní im rozhodovať o priebehu vyučovania, čo vedie k väčšej samostatnosti študentov.
- i) motivácia – viacerí autori (McMinn, 2008, Philips, 2017) sa zhodujú, že podcasty zvyšujú motiváciu do vyučovania. Philips uvádza, že práve online dostupnosť je jedným z motivujúcich faktorov pri vytváraní podcastov pre študentov. (Philips, 2017, s. 160)

Po ukázaní, že tvorba audionahrávok a podcastov má svoje miesto v modernom vyučovacom procese sa pozrime na jej detailnejšie zaradenie do výučby.

4 Zvukové nahrávky a ich integrácia do vyučovacieho procesu

McMinn (2008) upozorňuje, že podcasty by sa nemali dostať do centra vyučovacieho procesu, ale vyučovací proces by mali v rámci platiaceho kurikula vhodne dopĺňať. Preto je tvorba podcastov a zvukových nahrávok vhodná ako úloha prichádzajúca po nacvičení rôznych čiastkových kompetencií v cvičeniach. Termín cvičenie a úloha sú podľa Funka a kolektívu (2014) rozdielne, no navzájom prepojené. Múdro zostavené a zoradené cvičenia pripravujú študenta na zvládnutie úlohy, ktorá kopíruje bežný život. To, čo má študent splniť v úlohe, je situácia, s ktorou by sa mohol stretnúť aj v reálnom živote, mimo jazykovej učebne. Úlohy dávajú študentom možnosť vyskúšať si konanie v cudzom jazyku v chránenom prostredí jazykovej výučby, zároveň však pripravujú na reálny život v krajine cieľového jazyka. Aby študent mohol úlohu splniť, jednotlivé potrebné kompetencie (slovnú zásobu, gramatiku) čiastkovo získava a postupne cvičí v ponúknutých cvičeniach. Cvičenia by mali svojou následnosťou viesť študenta k stále väčšej samostatnosti. Pri nácviku novej kompetencie zdoláva študent najskôr uzavreté, poloopené a nakoniec otvorené cvičenia. Tak isto by mali viesť cvičenia od receptívnych k produktívnym. Úloha už obsahuje málo pomôcok pre študenta, je teda otvorená a produktívna. Neznamená to však, že učiteľ pre slabších študentov v skupine nemôže aj pri úlohe ponúknuť pomôcky.

Aby sme si teoretické rozdelenie medzi cvičeniami a úlohou mohli predstaviť aj prakticky, uvedieme príklad z učebnice pre nemčinu ako cudzí jazyk *Begegnungen B1+* (Buscha & Szita, 2013, s. 45–48). Príklad pochádza z druhej lekcie. Témou je dohadovanie termínov. Táto téma nie je študentom úplne nová, pretože sa v učebnici cyklicky opakuje, stále prispôbena aktuálnym schopnostiam študenta. Na úrovni B1+ už vyžaduje od študenta komplexnejšie reakcie s náročnejšou gramatikou. V prvom cvičení doplnia študenti podľa vypočítého textu chýbajúce informácie do prehľadnej tabuľky. Jedná sa o uzavreté cvičenie – študenti dopĺňajú odpovede na doplňujúce otázky (o koľkej, kde, kedy, čo sa tam robí). V nasledujúcom cvičení majú študenti zo zoznamu slovies doplniť slovesá do viet, často používaných pri dohadovaní termínov. Tieto vety študenti počuli už v úvodnej nahrávke. V nasledujúcom cvičení majú doplniť popísané konanie k jazykovému prejavu. Napríklad: študenti vidia vety: „Dobrý deň, volám sa XY. Čo môžem pre Vás urobiť?“ Ako popis činnosti k týmto vetám vyberú zo zoznamu: „Predstavím sa a ponúknem pomoc volajúcemu.“ Ide o uzavreté cvičenie. V nasledujúcich dvoch cvičeniach študenti dopĺňajú chýbajúce vetné členy do napísaných dialógov. V záverečnej úlohe k tejto téme majú študenti sami zahrať roleplay, pri ktorej majú s použitím získanej slovnej zásoby z predchádzajúcich cvičení dohodnúť termín a získať doplňujúce informácie. Situácie dohodnutia termínu sú dané v učebnici a súvisia s reálnym životom (napr. dohodnutie termínu s upratovacou firmou, ktorá pre kanceláriu študenta zabezpečuje upratovacie služby). Učiteľ však úlohu môže prispôbiť bežnému životu svojich študentov, keďže zadanie z učebnice je

vhodnejšie pre dospelých učiacich sa, ktorí potrebujú nemčinu v rámci podnikania. Vo vysokoškolskom prostredí by si študenti mohli dohodnúť termín náhradného zápisu na štúdium na zahraničnej univerzite, stretnutie s koordinátorom Erasmus počas študijného pobytu a mnohé iné. A ak by učiteľ chcel túto úlohu nahradiť odovzdanou audionahrávkou, ako možnosť náhrady rolovej hry by prichádzala do úvahy nahrávka, kde študent zhrnie základné typy a triky pri pracovných telefonátoch z rôznych uhlov pohľadu: z pohľadu volajúceho, prepájajúceho i prijímajúceho telefonát.

5 Tipy pre využitie audionahrávok a podcastov v jazykovom vzdelávaní

Ako sme uviedli vyššie, podcasty a audio(vizuálne) nahrávky poskytujú učiteľom možnosť overiť, či a do akej miery viedli zvolené cvičenia k stanovenému cieľu výučby a či študenti pri uzavretí tematického celku disponujú stanovenými schopnosťami. Pri použití na nižších úrovniach A1 a A2 odporúčame nechať študentov zhotoviť autentické video, aby sme zamedzili čítaniu textu z papiera, a dosiahli tak stanovený cieľ, a síce pripraviť študentov a žiakov na reálnu komunikáciu. Pri videu nemusí byť vidieť študentov, môžu natáčať len prostredie, v ktorom sa nachádzajú. Učiteľom odporúčame určiť dopredu dĺžku nahrávky, pričom so stúpajúcou komplexnosťou úloh by mali študenti získať aj viac času k dispozícii.

Chceme upozorniť na to, že týmto zoznamom nie sú témy ani zďaleka vyčerpané. Najväčšou inšpiráciou pre učiteľov bude učebnica, ktorú používajú, kde sa niektoré úlohy s trochou fantázie dajú pretvoriť na takýto typ úloh. Pri nižších úrovniach sa odporúča študentom poskytnúť pomôcku vo forme fráz, ktoré sa hodia v danej situácii. Stále platí nepriama úmera: čím vyššia je jazyková úroveň študentov, tým menej pomôcok by mali dostať.

a) Úroveň A 1

Témy vhodné pre úroveň A1	Video	Cieľ
počasie	študenti/žiaci stoja vonku pred domom / prípadne na balkóne, opisujú počasie a porozprávajú aj predpoveď na ďalšie dni Odporúčaná dĺžka nahrávky* cca 40 sekúnd až 1 minúta	študenti dokážu opísať počasie, poznajú slovnú zásobu k téme a vedia ju adekvátne použiť
(pokračovanie na ďalšej strane)		

Témy vhodné pre úroveň A1	Video	Cieľ
moja obľúbená miestnosť	študenti sa pohybujú po miestnosti, opisujú, čo vidia, hovoria, čo robia v miestnosti najradšej Odporúčaná dĺžka nahrávky cca 1–2 minúty	študenti dokážu využiť slovnú zásobu v kontexte, poznajú a dokážu správne použiť predložky miesta a sú schopní referovať o činnostiach, ktoré na danom mieste vykonávajú
varenie podľa receptu	študenti natáčajú potrebné suroviny a opisujú, ako ich pri príprave jedla využijú Odporúčaná dĺžka nahrávky cca 1–2 minúty	študenti poznajú potraviny a základné činnosti v kuchyni, dokážu popísať pracovný postup
opis cesty	študenti sa nahrávajú v prostredí aplikácie MS Teams (alebo inej), kde zdieľajú obrazovku s otvorenými mapami, kde ukazujú, ako sa dostať z bodu A do bodu B Odporúčaná dĺžka nahrávky cca 40 sekúnd až 1 minúta	študenti dokážu tvorivo použiť slovnú zásobu pri cestovaní a opise cesty
moje obľúbené zviera	študenti môžu toto zviera nahráť, resp. opísať ho na pozadí bežiacего filmu o tomto živočíšnom druhu Odporúčaná dĺžka nahrávky cca 40 sekúnd až 1 minúta	študenti dokážu hovoriť o starostlivosti o domáce zviera

*Dĺžky nahrávok slúžia len pre približnú orientáciu.

b) Úroveň A 2

Témy vhodné pre úroveň A2	Video	Cieľ
trávenie voľného času	študenti môžu zachytiť časť svojej obľúbenej voľnočasovej aktivity v autentickom prostredí, ktorú okomentujú v cieľovom jazyku Odporúčaná dĺžka nahrávky cca 2–3 minúty	študenti dokážu rozprávať o svojom obľúbenom spôsobe trávenia voľného času, pričom používajú potrebnú slovnú zásobu v kontexte
moje mesto	študenti nakamerujú/odfotia časť mesta/dediny, kde žijú a cítia sa dobre. V dopredu stanovenom čase vysvetlia, čo na danom mieste robia a prečo sa im páči Odporúčaná dĺžka nahrávky cca 3–4 minúty	študenti dokážu opísať okolie, v ktorom sa najčastejšie pohybujú, a vysvetliť, prečo sa im dané miesto páči a aké aktivity sa na ňom dajú robiť
(pokračovanie na ďalšej strane)		

Témy vhodné pre úroveň A2	Video	Cieľ
dovolenka	Študenti natočia pár momentov zo svojich prázdnin Odporúčaná dĺžka nahrávky cca 3–4 minúty	študenti dokážu referovať o prežitých udalostiach v minulom čase, opisovať prostredie a ľudí, ktorých stretli
Čo práve čítaš? / Aký seriál sleduješ?	študenti zhrnú za dopredu určený čas dej knihy/ seriálu Odporúčaná dĺžka nahrávky cca 2–3 minúty	študenti sú schopní zhrnúť dej knihy/ filmu/ seriálu a referovať o ňom v minulom čase
Koho sleduješ na sociálnych sieťach?	študenti môžu natočiť vo svojom telefóne/počítači krátke video, pri ktorom ukážu profil/stránku zo sociálnych sietí a vysvetlia, prečo daný profil sledujú Odporúčaná dĺžka nahrávky cca 2–3 minúty	študenti dokážu vysvetliť, prečo sledujú daný profil/ stránku, na čo používajú získané informácie

*Dĺžky nahrávok slúžia len pre približnú orientáciu pre učiteľa.

c) Úroveň B1, B2, C1

Na tejto úrovni závisí natočenie videa skôr od témy a kreativity tvorcov. Cieľom nahrávok na tejto úrovni môže byť práve tréning argumentácie. Pri argumentačne zadanej úlohe by vyučujúci mohli zväžiť zmenu sociálnej formy výučby z individuálnej na skupinovú.

Dĺžka nahrávky závisí od naformulovanej úlohy a od sociálnej formy, v ktorej má vzniknúť (argumentačne orientované nahrávky zadané ako skupinový projekt pre dvojicu môžu dosiahnuť dĺžku aj 12 minút, zatiaľ čo argumentačne podložený názor jednotlivca na danú otázku môže dosiahnuť dĺžku 3–5 minút).

Témy vhodné pre úroveň B1, B2, C1	Cieľ
životné prostredie a ja	študenti používajú získanú slovnú zásobu v kontexte, dokážu nájsť argumenty za a proti, príklady a protipríklady
slowfood verzus fastfood	a vyjadriť ich vhodnou formou
umenie a ja	
slowfashion verzus fastfashion	

d) Témy vhodné pre jazykové vzdelávanie na vysokých školách (úroveň B1–C1):

Témy	Cieľ
porovnanie priebehu štúdia na Slovensku a na vybranej zahraničnej univerzite	študenti dokážu nájsť, porovnať a zhodnotiť informácie v cieľovom jazyku a následne vybrať relevantné informácie do svojho prejavu
(pokračovanie na ďalšej strane)	

Témy	Cieľ
výhody a nevýhody dištančného vzdelávania na vysokých školách	študenti sú schopní kriticky reflektovať výhody a nevýhody dištančného vzdelávania aj na základe prečítaných textov, ktoré im učiteľ poskytne
predstavenie študijného odboru, jeho absolventov a oblastí pôsobenia širokej verejnosti	študenti dokážu nájsť, porovnať a zhodnotiť informácie v cieľovom jazyku a následne vybrať relevantné informácie do svojho prejavu
rady a typy pri uchádzaní sa o štúdium v zahraničí (pre študentov, ktorí už zahraničný pobyt absolvovali)	študenti dokážu nájsť, porovnať a zhodnotiť informácie v cieľovom jazyku a následne vybrať relevantné informácie do svojho prejavu
širšie zadaná téma, ktorú by študenti mohli spracovať na základe vlastného študijného programu (pre filozofické fakulty sa hodia témy ako: hranice, globálne problémy sveta a úloha študovaného odboru pri ich riešení, konflikty, dedičstvo predkov, ...)	študenti dokážu nájsť, porovnať a zhodnotiť informácie v cieľovom jazyku a vo svojom prejave nasledovať konkrétne zadanie k problematike

Audionahrávky by sa dali zadať takmer na každú tému výučby. Niektoré akademické zručnosti, ako napríklad sumarizácia a argumentácia, by sa taktiež s malými úpravami dali preniesť do tejto podoby. Zostáva však naďalej vhodné, aby si študenti osvojili tieto zručnosti v písomnej podobe. Audionahrávka by ich však pripravila na ústnu prezentáciu na odbornú tému, ktorú musia študenti v odbornom jazykovom vzdelávaní často absolvovať na záver odborného jazykového vzdelávania na vysokej škole.

Aby mali audionahrávky vo výučbe čo najlepší efekt, odporúčame nechať študentov vypracovať tzv. one-way-video. Znamená to, že by študenti mali začať s nahrávaním až vtedy, keď už sú absolútne pripravení. Nahratie sa totižto pri tomto spôsobe nemá opakovať, strihať alebo inak upravovať. Tak, ako sa podarí spraviť video/ nahrávku na prvýkrát, bude aj video/ nahrávka odovzdaná. Takéto zadanie úlohy, prípadne jej zhotovenie počas výučby, pomôže zlepšiť prípravu na danú úlohu a naplniť ciele spojené so zadanou úlohou ohľadom osvojenia gramatických štruktúr a slovnej zásoby. Platí, že čím je príprava intenzívnejšia, tým hlbšie sa vryjú do pamäte aj nadobudnuté vedomosti.

Dĺžka zhotovených nahrávok závisí od konkrétneho zadania úlohy, sociálnej formy, v ktorej má byť úloha vypracovaná a tiež jazykovej úrovne študentov.

6 Príklad vyučovacej sekvencie pripravujúcej na zhotovenie nahrávky pre študentov nefilologických štúdií v odbornom jazykovom vzdelávaní

V nasledujúcich riadkoch predstavím sekvenciu výučby, ktorá predchádza záverečnému zadaniu:

Nahrajte zvukový záznam o vlastnom študijnom programe, pri ktorom predstavíte Váš študijný program laickej verejnosti. Sústreďte sa na obsah a organizáciu štúdia, ale i neskoršie uplatnenie absolventov. Pridajte aj pár menej známych faktov, ako sú napr. slávni absolventi Vášho odboru či rozdiely v štúdiu na Slovensku a v zahraničí. Na záver vysvetlite, prečo ste sa rozhodli študovať daný odbor. Vaša nahrávka by nemala byť kratšia ako 3 minúty. Rozprávajte len podľa pripravených bodov, nečítajte text. Nahrávku smiete nahráť iba raz, nie opakovane, taktiež ju neupravujte, nestrihajte ani inak nedopĺňajte.

Daná sekvencia nastupuje po spoznaní slovnej zásoby k organizácii univerzity v cudzom jazyku.

Čas (v min.)/ Fáza	Cieľ	Obsah/ metóda/ zadanie úlohy	Sociálna forma	Materiál	Kontrola dosiahnutia stanoveného cieľa
10 + 5 min. (vyhodnotenie) motivačná fáza	Študenti spoznajú náplň práce vybraných povolání v cudzom jazyku.	Priradte povolanie k opisu činností v pracovnom živote.	skupinová	Učiteľ pripraví opisy jednotlivých povolání, ktoré môžu študenti daného študijného odboru vykonávať po úspešnom ukončení štúdia. Učiteľ môže opisy a povolania obohatiť aj pridaním fotiek z pracovného prostredia typického pre dané povolanie.	Dve skupiny študentov sa spoja a kladú si navzájom otázky typu: Kto digitalizuje staré dokumenty? Druhá časť skupiny odpovie: Archivár.
10 min. expozičná fáza	Študenti dokážu vybrať hlavné informácie z videa.	Pozrite si video a rozhodnite, ktoré výpovede sú správne a ktoré nesprávne.	individuálna	Učiteľ vyberie video, v ktorom je predstavený jeden študijný program (najlepšie taký, ktorý študenti aj sami študujú) a pripraví k nemu pracovný list.	Kontrola výsledkov v pléne
10 min. expozičná fáza	Študenti dokážu z vypočutého vybrať detailné informácie.	Pozrite si video dvakrát a doplňte chýbajúce údaje do viet.	individuálna	Pracuje sa s tým istým videom ako v predchádzajúcej úlohe, učiteľ doplní pracovný list o ďalšie cvičenie s dopĺňujúcou úlohou.	Kontrola výsledkov v pléne, prípadne vo dvojiciach.
(pokračovanie na ďalšej strane)					

Čas (v min.)/ Fáza	Cieľ	Obsah/ metóda/ zadanie úlohy	Sociálna forma	Materiál	Kontrola dosiahnutia stanoveného cieľa
30 min. expozičná fáza	Študenti dokážu nájsť žiadané informácie v cieľovom jazyku z vierohodných zdrojov.	Nájdite na stránke univerzity v cieľovej krajine, kde by ste raz chceli študovať, informácie o obsahu a organizácii štúdia Vášho odboru.	individuálna, resp. skupinovú	Učiteľ môže odporučiť linky na známe univerzity v cieľovej krajine a pripraví pracovný list (pracovný list môže obsahovať tieto kolónky: zvolená univerzita, študijný program, povinné a povinne voliteľné predmety, charakteristika absolventa, možné pracovné pozície po vyštudovaní, najväčšie rozdiely oproti štúdiu doma, nová slovná zásoba).	Učiteľ nechá študentov doplniť nájdené informácie v pracovnom liste, študenti pracujú samostatne, no učiteľ pomôže v prípade potreby.
fixačná fáza domáca príprava	Študenti dokážu voľne rozprávať o svojom štúdiu, profile absolventa, rozdieloch pri štúdiu v zahraničí a na domovskej univerzite a aj svojej motivácii pre štúdium.	Záverčné zadanie je naformulované v úvode tejto podkapitoly.	individuálna	Učiteľ môže pre jazykovo slabších študentov vytvoriť pracovný list s dôležitými slovnými spojeniami v cieľovom jazyku.	Individuálna spätná väzba učiteľa, prípadne skupinové vyhodnotenie v pléne.

7 Technické predpoklady pre tvorbu audionahrávok

Študenti 21. storočia sú pripravení učiť sa využívaním mnohých digitálnych nástrojov. Tvorba (audiovizuálnych) nahrávok pre vyučovacie ciele len kopíruje spôsob, akým dnešní študenti komunikujú so svojim okolím cez sociálne siete (Instagram, Snapchat a podobne). Študenti tento pracovný nástroj poznajú a dokážu ho využiť kreatívne aj pre vyučovacie ciele (Campbell, 2005).

V súčasnosti, kedy má každý študent vlastný smartfón, nepredstavuje vyhotovenie audio- či audiovizuálneho záznamu takmer žiadny problém. Video či audio súbor študenti jednoducho zhotovia vďaka svojmu mobilnému zariadeniu a zaslanie vyučujúcemu sa udeje podľa dohody, buď na email alebo ako nahrávka do aplikácie MS Teams, do sekcie „zadané úlohy,“ prípadne do kanálu študijnej skupiny, vytvorenému pre zhromaždenie nahrávok. Táto alternatíva prináša so sebou aj možnosť rýchlej spätnej väzby učiteľa, ktorá je dostupná len študentovi samotnému.

Po týchto konkrétnych odporúčaní ohľadom zadania audionahrávky ako úlohy sa v nasledujúcich riadkoch pozrieme na zmysluplné vyhodnotenie a podanie spätnej väzby po úlohe.

8 Vyhodnocovanie audionahrávok

Vyhodnotenie tohto typu úloh súvisí s ich integrovaním do vyučovacieho procesu. Na jednej strane by mohla podobná úloha nahradiť test z ukončeného celku, čo by pre učiteľa znamenalo, že by hodnotil individuálne každú odovzdanú prácu. Zvuková nahrávka umožňuje učiteľovi dať študentom spätnú väzbu aj pre výslovnosť a intonáciu v cudzej reči a samozrejme gramatiku a slovnú zásobu (Stork, 2017). Výslovnosť a intonácia sú oblasti, ktoré pri oprave testov nemáme ako ohodnotiť. Učiteľ sa pri hodnotení môže sústrediť iba na jeden aspekt, ktorý bude sledovať (napr. použitie slovnej zásoby, či použitie novo zvládnutej gramatiky). Koncentrovanie sa na jeden aspekt by učiteľ mal dopredu oznámiť, tak isto ako dĺžku nahrávky, ktorú očakáva pre splnenie úlohy. Pre zlepšenie vzťahu k jazyku je vhodné použiť tzv. sendvičový feedback, teda spomenúť silné stránky odovzdanej nahrávky, chyby, resp. nesprávne vyriešené situácie a zakončiť spomenutím ešte aspoň jedného pozitíva.

Na druhej strane môžeme takúto úlohu zaradiť do výučbu pre zvýšenie motivácie a spestrenie. V tomto prípade ju môžeme vyhodnotiť aj pre celú skupinu spolu, nie len pre jednotlivca a v pléne predstaviť najčastejšie chyby, ktoré sa vyskytli (bez menovania konkrétnych mien). Ďalej by mohla nasledovať skupinová práca, po ktorej študenti a žiaci odprezentujú správne verzie najčastejších chýb.

Frekvencia použitia audio(vizuálnych) nahrávok vo výučbe by mala súvisieť aj s dôvodom učenia sa cudzieho jazyka (majú študenti najmä rozumieť odborným textom alebo majú aj komunikovať so zahraničnými partnermi?). Domnievame sa, že každé vyhotovenie nahrávky má veľký význam pre študenta v jeho osobnom rozvoji, hoci nedostane pri každej odovzdanej nahrávke spätnú väzbu od učiteľa. Taktiež by sme nemali zabúdať na to, že rutina je sprevádzaná stratou motivácie, čím by aj tento nástroj prišiel o svoj veľký potenciál. Každý učiteľ by mal zvážiť použitie nahrávok, sociálnu formu pre ich vyhodnotenie a formu ich hodnotenia s ohľadom na konkrétnu skupinu a ciele, ktoré má skupina dosiahnuť.

Zhotovené (audiovizuálne) nahrávky môžu slúžiť ako input do ďalších činností. Ak si charakter zadaných úloh vyžaduje publikum, môže učiteľ vytvoriť v aplikácii MS Teams nový kanál, kde budú študenti nahrávky ukladať a navzájom si ich komentovať. Aj tu je vhodné dopredu určiť, ako má daný komentár k nahrávke vyzerať, či má obsahovať aj spätnú väzbu k prednesu a obsahu, vlastné stanovisko k problematike alebo len doplňujúcu otázku a koľko takých komentárov má jednotliviec zverejniť. Keďže ide o uzavretú skupinu, nenastane problém ani s autorskými právami, pokiaľ by študent použil hudbu alebo logo, ku ktorým nevlastní práva. Takto môžu študenti získať spätnú väzbu a tiež zaujímavé otázky k obsahu nie len od učiteľa, ale aj od celej študijnej skupiny.

Obr. 1: Príklad asynchrónnej komunikácie v kanáli MS Teams na predmete Odborná nemčina. Ide o diskusiu pod podcastom s názvom Plytvanie potravinami. Podcast vznikol ako hodnotená úloha k celosemestrálnej práci Ako môže odbor, ktorý študujem, zachrániť svet? Ide tu o podcast v pravom slova zmysle, keďže nahrávka bola aj zverejnená na stránke <https://karpatenblatt.sk/category/podcast/>

9 Záver

Zvukové nahrávky a podcasty disponujú viacerými výhodami, ktoré im zabezpečujú miesto v modernom vyučovaní jazykov. Výhody tejto metódy však zostávajú relatívne do tej miery, do akej sú študenti a žiaci ochotní spolupracovať a do akej miery sú motivovaní pustiť sa do nových výziev a získavať vedomosti netradičným spôsobom. Väčšina z nižšie spomenutých výhod bude fungovať len vtedy, ak študenti budú pri nahrávaní rozprávať voľne a nie čítať pripravený text. Každý učiteľ by mohol skúsiť pred zaradením takejto úlohy do výučby otvoriť diskusiu na túto tému, vysvetliť svoje dôvody a načrtnúť aj benefity, ktoré pramenia z vykonania danej úlohy podľa zadania.

Pri nahrávkach a podcastoch ide o komplexné úlohy, ktoré vyžadujú, aby študent ovládal slovnú zásobu, ale aj gramatické javy a dokázal obe časti funkčne spojiť v monológ alebo dialógu na určitú tému. Podcasty a nahrávky prinášajú do tried rozprávanie, na ktoré býva vo vyučovacom procese často menej času. Zároveň

študenti a žiaci môžu v rámci zadanej témy prejavíť svoju osobnosť a venovať sa oblastiam, ktoré utvárajú ich život. Ak zadáme tvorbu nahrávky ako projekt do dvojíc či väčších skupín, učia sa študenti spolupracovať a interagovať s inými, prípadne sa aj učia od iných. V tomto procese sa učia organizovať si čas a získavajú tzv. mäkké zručnosti, teda sociálne zručnosti, ako delba práce v skupine, riešenie problémov a iné.

Medzi nevýhody tejto metódy patrí pre učiteľa domnelá väčšia časová náročnosť pri udeľovaní spätnej väzby. Tento bod je však relatívny, keďže aj oprava testov stojí svoj čas.

Podcasty a audionahrávky sú spostením jazykovej výučby, nemuseli by preto zostať na „okraji“ vyučovacieho procesu, „odložené na neskôr.“ Veríme, že pri zaradení do výučby pocítia benefity z tejto činnosti študenti aj učitelia súčasne.

Použitá literatúra

- BUSCHA, A. & SZITA, S. (2013). *Begegnungen. Deutsch als Fremdsprache. Integriertes Kurs- und Arbeitsbuch*. Schubert-Verlag.
- CAMPBELL, W. G. (2005). There's Something in the Air: Podcasting in Education. *EDUCAUSE Review*, 40(6), 32–47. <https://er.educause.edu/articles/2005/11/theres-something-in-the-air-podcasting-in-education>
- COUNCIL FOR CULTURAL CO-OPERATION. EDUCATION COMMITTEE MODERN LANGUAGES DIVISION (2017). Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky. Štátny pedagogický ústav. https://www.statpedu.sk/files/sk/publikacna-cinnost/publikacie/serr_tlac-indd.pdf
- DOROK, S. & FROMM, M. (2009). Schulpodcasting. In J., A. SOHNS, & R. UTIKAL (Hg.) *Popkultur trifft Schule. Bausteine für eine neue Medienerziehung* (s. 269–283). Beltz Verlagsgruppe. <https://docplayer.org/14363390-Sebastian-j-dorok-michael-fromm-schulpodcasting.html>
- FUNK, H., KUHN, C., SKIBA, D., SPANIEL-WEISE, D. & WICKE, R. E. (2014). *Deutsch lehren lernen. Aufgaben, Übungen, Interaktionen*. Klett-Langenscheidt.
- HUNEKE, H. W. & STEINIG, W. (2010). *Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung* (5. Auflage). Erich Schmidt Verlag.
- McMINN, S. (2008). Podcasting Possibilities: Increasing Time and Motivation in The Language Learning Classroom. *European Institute for E-Learning. Learning Forum 2008*, 212–215.
- RAMIREZ, C. (2011). Neue Medien im DaF-Unterricht: Theorie und Praxis zum Hörverstehenstraining mit Podcasts. *Informationen Deutsch als Fremdsprache*, 38(1), 36–69. <https://doi.org/10.1515/infodaf-2011-0105>
- PHILLIPS, B. (2017). Student-Produced Podcasts in Language Learning – Exploring Student Perceptions of Podcast Activities. *IAFOR Journal of Education*, 5(3), 157–171. https://www.researchgate.net/publication/321654056_Student-Produced_Podcasts_in_Language_Learning_-_Exploring_Student_Perceptions_of_Podcast_Activities
- STORK, A. (2017). Podcasts im Fremdsprachenunterricht – ein Überblick. *Informationen Deutsch als Fremdsprache*, 39(1), 3–16. <https://doi.org/10.1515/infodaf-2012-0102>
- WICKE, R. E. (2017). *So gelingt's. 20 lernerzentrierte, handlungs- und produktorientierte Prinzipien des DaF/DaZ-Unterrichts*. Hueber. https://www.hueber.de/files/c4c7b72c40dec0e0d48cdad654950ac7b6b1a0102f4cc65dfd51cd6/530_89963_001_01.pdf

Autorka

Mgr. Ivana Zolcerová, PhD., Katedra jazykov, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
Je absolventkou študijného programu učiteľstvo akademických predmetov nemecký jazyk a literatúra a filozofia. Následne absolvovala denné doktorandské štúdium literárnej vedy na Katedre germanistiky, nederlandistiky a škandinavistiky FiF UK v Bratislave. Štúdium ukončila obhajobou dizertačnej práce s názvom *Inszenierung weiblicher Autorschaft. Die „Volksdichterin“ Johanna Ambrosius im Kontext des deutschsprachigen Literaturmarktes Ende des 19. Jahrhunderts* v roku 2017. Od roku 2018 pôsobí ako odborná asistentka na Katedre jazykov FiF UK v Bratislave, kde vyučuje nemčinu ako cudzí a odborný jazyk. V publikačnej činnosti sa venuje didaktike nemčiny ako cudzieho jazyka a lokálnym dejinám nemeckojazyčnej literatúry.